

Eğer ben kendim için olmazsam, kim benim için olacak?

Name: **Liza C**
Gender: **Female**

I was born in Antakya and later moved to Istanbul where there is Jewish school, a larger community with members who were not my relatives, and Jewish youth clubs, summer camps, Israel trips and links with global Jewry. On reflection, the learning focused on religion and Hebrew but we also had strong bonds with global Jewry. Nevertheless, Antakya has a special place in my heart.

"יִתְמִיָּא, לְיִשְׁכַּע אֶל מָאָה? וְיָנָא דָּמָה, יִמְצָעֵל יְבָאָשְׁכוּ? לִי יֵמ, יֵל יָנָא וְיָא מָא?"

"Eğer ben kendim için olmazsam, kim benim için olacak? Ve eğer sadece kendim için olursam, ben neyim? Ve eğer şimdi değilsem, ne zaman?"

(Pirkei Avot 1:14)

Benden kim olduğumu anlatmam, insan biyografimi yazmam isteniyor. Çoğu yazımda olduğu gibi, sorular sorarak başlamalıyım, kendime; doğaya; boşluğa ve duvarlara; onu okuyacak kadar değerli bulan her ruha. Ve evet, soru sormayı sevdiğimi çoktan biliyorsunuz. Merak benim için olmazsa olmaz. Muhtemelen beni tanıma ayrıcalığına sahip olan okurlar gülümsüyorlardır. Siz başka bir şey tahmin etmeden önce, zaman zaman alaycı bir üslup kullanırım, günlük ve insani durumlar başta olmak üzere pek çok konuda şaka yapmayı severim.

Burada söz konusu sorunun Hillel'in ilk alıntısı mı yoksa başka bir şey mi olduğunu merak ediyor olabilirsiniz.

Aslında hepsi. Size gerçekte kim olduğumu anlatabilmek için kendime sorular sormam gerekiyor. Haham Hillel'in alıntısından ilham aldım, gerçekten kim olduğumuzu keşfetmek ve anlamaya çalışmak için düşündürücü bir fikir sunuyor. Beni sorumluluk, kimlik, topluluk, sınırlar, kişisel ve toplumsal alan, bağlılık, Tikun Olam (Dünyayı Onarmak), kendine değer verme, öncelikler, Yahudi değerler gibi kavramlar hakkında düşünmeye teşvik ediyor...

Haham Hillel'in bir sözünden esinlendiğim için benim dini vecibeleri yerine getirme konusundaki tutumumu merak ediyor olabilirsiniz. Kendimi dindar olarak görmüyorum, ancak Yahudi felsefesi, tarihi ve kültürü, değerleri ve düşünceleriyle oldukça ilgiliyim.

Dünyanın dört bir yanında Yahudiliğin, Yahudi yaşamının ve kültürünün farklı yönlerini deneyimleme ayrıcalığına sahip oldum. Hakkımda bilinmesi gereken bir diğer şey de keşfetmeyi, seyahat etmeyi, maceraları ve zorlukları sevmemdir. Buna farklı yerlerde yaşamak, farklı kültürlerle karşılaşmak ve farklı "ben"leri keşfetmek de dâhil. Mümkün olduğunca çok seyahat eden biri olarak, birçok farklı Yahudi cemaatini tanıma fırsatım da oldu. Yahudi olmanın sadece 613 emri veya Şabat veya kaşerut kuralları veya kültür mirası veya din veya yemek veya aile veya gelenek veya eğitim veya İsrail veya diaspora veya İbranice veya edebiyat veya müzik veya sanat veya Yahudi olmakla ilgili aklınıza gelen herhangi bir şey olmadığını düşünüyorum... Aksine, büyüyen bir deneyim bütünü ve birbirine bağlı yaşam mekanizmalarının bir derlemesidir. Bu nedenle Haham Hillel'den ilham almayı sadece dini olarak değerlendirmiyorum. Bundan çok daha fazlası. Ve bu yolda bazı tabuları yıkmaya kararlıyım.

Modern bir biyografi sanırım bazı kişisel ve profesyonel bilgileri de içermelidir. Bu bilgiler kesinlikle hayatımı etkiledi, ancak ayrı ayrı değerlendirildiğinde daha az anlam taşıyor.

Siz merak etmeye başlamadan söyleyeyim, ben bugünkü Türkiye'nin en güneyindeki Antakya'da, çok erken bir Aralık sabahı doğdum. İlkokul 2. sınıfa kadar memleketimde yaşadım ve sonra ailemle birlikte İstanbul'a taşındık. Antakya'da deneyimlediğim Yahudi ortamının İstanbul'dakinden oldukça farklı olduğunu hemen fark ettim. Her şeyden önce, bir Yahudi okulu, hiçbir şekilde akrabam olmayan birçok cemaat üyesi ve gençlik kulüpleri, farklı okullarla değişim programları, Yahudi yaz kampları, İsrail gezileri, koşer kasaplar ve restoranlar, sinagoglar gibi daha fazla Yahudi fırsatı ile büyüyen bir cemaat vardı. Bu seçenek çokluğu çekici görünebilir, ancak şimdi geriye dönüp baktığımda Yahudi öğrenimi tek taraflıydı ve çoğunlukla din ve İbranice üzerine odaklanmıştı. Buna rağmen, küresel Yahudilikle giderek artan bağları vardı. Yine de doğduğum bölgenin kalbimde özel bir yeri var.

17 yaşındayken Uluslararası İlişkiler ve Küresel İlişkiler alanında lisans eğitimimi sürdürmek üzere tek başıma İtalya'ya taşındım. Bilerek ya da bilmeyerek Yahudi buluşmalarına ara verdiğim ve "Yahudi balonundan" uzaklaştığım bir dönemdi. Belki de kendimi her zamankinden daha bağlı bulmam için gerekli bir adımdı. JDC'nin1 o sırada Milano'da (o sırada benim şehrim!) gerçekleşen Avrupa projesi Junction2 Annual'ın hakkını kesinlikle vermeliyim. Komik ve geriye dönüp baktığımda çok anlamlı bir karşılaşmaydı! Milano ve çevresindeki bazı Yahudi bağlantılarını yeniden keşfettiğim, cemaatten yeni insanlarla tanıştığım bir andı. Facebook'ta bazı anahtar kelimeleri ararken, Milano'da gerçekleşmek üzere olan Junction Annual'a rastlamıştım! Avrupa'daki Yahudi varlığının çeşitliliği ve derinliği karşısında hayrete düştüm ve dâhil olmak için daha fazla motive oldum. Cemaatte aktif olmanın tek bir yolu olmadığını gördüm. Bizler sadece etkinliklere, dualara veya bayram etkinliklerine katılanlar değil, aynı zamanda daha büyük bir ağın yapıcıları ve çoğaltıcılarıydık.

Böylesine bağlantılı ve büyük bir topluluğun parçası olmak, zorlukların yanı sıra pek çok fırsatı da beraberinde getiriyor. Cemaat içindeki ve dışındaki çoğu insan, dünyanın genel nüfusuna göre o kadar da büyük olmadığımızı çok iyi biliyor. Ancak dünya küçükse biz büyüğüz. Her yerde bir Yahudi tanıdık bulabilir ve ortak mücadeleler ve deneyimler temelinde bağlantı kurabilirsiniz. Burada bir yan not eklemek gerekir, bu hiçbir şekilde "büyük pencereden" kopuk olmamız gerektiği anlamına gelmez (ya da en azından benim gördüğüm şekliyle). Bu büyük pencere, küçük dünyamızın daha büyük resimlerini görmemizi sağlar. Farklı kimliklerle bağlar ve köprüler kurmak, "biz" ve "onlar", "biz" ve "diğerleri" şeklinde bir anlatı yaratmamız anlamına gelmez; her topluluğun nereden geldiğine dair benzersiz bir hikâyesi olabileceğini ve birçok konuda kesiştiklerini akılda tutmak anlamına gelir. Benzer şekilde, pek çok cemaat üyesi hem Yahudilikle ilgili hem de genel pek çok konuda farklı düşünmekte ve aynı fikirde olmamaktadır. Ancak ortak tarih ve kültür bizi birbirimize ortak noktalarda buluşturabilir.

Büyürken öğrendiğim değerlerden biri de yeni insanlarla tanışırken sergilediğim sıcak yaklaşımdı. İnsanlarla herhangi bir sınır olmaksızın kolayca ve doğrudan bağlantı kurabilme yeteneğim. Dünya birçok açıdan endişe verici bir hâl alırken yakın çevrem zaman zaman bunu endişe verici bulma eğiliminde oluyor. Ya da beni çok cesur veya çok naif buluyorlar. İnsanların kötü niyetli olduğunu varsaymaya başlayamayız, bu nedenle romantik olmasam da rastgele karşılaşmalara inanıyorum.

Baştaki fikre geri dönecek olursak, değerli ve farklı bir geçmişe sahip olduğumun farkında olmam, "doğru" ve "daha iyi" bakış açısına sahip olduğum ya da parçası olduğum bir topluluğun tek temsilcisi olduğum anlamına gelmiyor. Tek bir toplumun parçası olmadığımız da açıktır, ancak bugün odaklandığım toplum Yahudi toplumdur.

Hillel'in sözünü Berlin'de bulunduğum sırada öğrendim. Evet, hareket hâlindeydim ve hareket hâlindeyim! Milano'dan sonra, JAcademy olarak bilinen bir Yahudi ara-yıl programını keşfettim. Bu da bir başka tesadüfi karşılaşma, bunu Junction Annual sırasında keşfettim!

Bu program da Avrupa Yahudiliğine aktif katılımım açısından hayatımı şekillendiren bir rol oynadı. Yahudi yaşamı ve profesyonel yaşamın birlikte ne kadar iyi gidebileceğini ve kişinin her ikisine de dâhil olmak için birinden ödün vermesi gerekmediğini veya vazgeçmesi gerekmediğini fark ettim. İnsanlar Şabat'ı tutabilir ve başarılı profesyoneller olabilirler, bu da yıkmamız gereken bir başka tabu.

Hillel'in sözünü ilk kez JAcademy'de duymuştum. Derinliği bakımından etkileyiciydi. Hillel, 2000 yıl önce bile kişinin kendine değer vermesi ve sevgi göstermesinin önemli olduğunu biliyordu ama sadece bunlar değildi... İhtiyaçları ve duyguları olan diğer insanlarla birlikte yaşıyoruz ve aynı zamanda toplumumuz ve tüm dünya için sorumluluğumuz var.

Bir tabuyu daha yıkarak, Yahudi öğrenimi eğlenceli ve ilginç olabilir ve öyledir de!

Pandemi dünyayı ve JAcademy'yi vurana kadar, Almanya, İngiltere, ABD, Polonya'yı ziyaret ederek ve oralarda yaşayarak; İspanya, Yunanistan, Bulgaristan ve Ukrayna'daki Yahudi deneyimlerini programdaki diğer katılımcılarla konuşarak keşfetme fırsatım oldu.

Her türlü zorluğa rağmen pandemi bana fiziksel mesafeleri aşma, ailemle ve İstanbul'la yeniden bağ kurma şansı verdi. Bu süre zarfında, Paideia ile daha akademik bir temelde, çevrimiçi Yahudi çalışmalarına daha derinlemesine daldım. Ve şimdi buradayım, güzel Heidelberg'de Yahudi Medeniyetleri alanında yüksek lisans eğitimime devam ediyorum. Yine de önceki programlardaki mezunlar ağıyla bağlantımı koparmadım.

Türkiye, Yahudi cemaati ve genel olarak toplumla olan bağım hiç kopmadı. Devam eden akademik araştırma ilgi alanlarım, Türkiye'deki Yahudi azınlık grubu arasındaki dinamikleri ve siyasi ve sosyal değişimlerin etkilerini araştırdığım lisans tezime de yansımıştı. Buna ek olarak, Jewish News UK'de resmi olarak uygulama ayrıcalığına sahip olduğum hikâyeleri paylaşmaya her zaman ilgi duydum. Daha sonra Türk Yahudi basınının temsilcisi Şalom Gazetesi'nde bir girişim başlattım. Bu girişim, Türkiyeli Yahudi gençleri (şu anda yaşadıkları yere rağmen) gazetenin içeriğine dâhil etmekle ilgiliydi. Gençlerin ilgi çekici bulabileceği konular ve hikâyelerle kendi bölümümüzü açtık. Gazetede genellikle orta yaşlı ve yaşlı yazarların oranı daha yüksekti ve gençlere daha az hitap ediyordu. Okumanın sınırı ve yaşı yoktur, ancak bir genç olarak bir gence yazmak belirli bir dil ve anlayış getirebilir.

Yazılarımı çoğu Türkiye merkezli çeşitli gazete, platform ve kültür dergilerinde yayınlıyor olsam da, bunların bir kısmı İngilizceye çevrilerek Nisan 2023'te bir kitapta toplandı. Ne yazık ki, yayıncımla bu proje üzerinde çalışırken, 6 Şubat 2023'te çok yıkıcı bir deprem oldu ve memleketim Antakya da dâhil olmak üzere Türkiye ve Suriye'yi büyük ölçüde etkiledi. Tam da köklerime daha fazla ilgi duymaya başladığım bir anda, ortada hiçbir topluluk kalmadığını fark ettim. İşte o zaman anılara, hikâyelere, şarkılara, dillere, yemeklere, aileye ve geleneklere tutunuyoruz. Köklerim hakkında daha fazla şey öğrenmek benim için her zamankinden daha önemliydi. Sonunda, yayından bir sosyal proje yaratmış olduk ve üretim maliyetlerinin üzerindeki kârı deprem bölgesine bağışladık. Yayını çok sevdiğim neneme, dedeme ve Antakya'da depremde hayatını kaybeden Yahudi toplumu temsilcilerine ithaf ettim.

Nenem ve dedemle olan ilişkim benim için çok özeldi. Büyürken bir süre nenemle aynı odayı paylaştım, bana aile hikâyelerimiz hakkında çok şey anlatırdı, bana Yahudi-Arapçası ve Fransızca öğretirdi. Dillerin kıymetini ve birbirine bağlılığını bilerek bana “Bir lisan, bir insan” derdi. O benim sırdaşımdı, arkadaşımı, oda arkadaşımı...

Dedemle ise şakalar paylaştım ve bütün aile bunu yaptı. Kendisi de dâhil olmak üzere herkesi güldürdü ve gülümsetti. Hayata karşı çok nazikti, insanları çok severdi; doğa; dünya, yaratılış ve insanlığı da. Bana tavlayı öğretti ve her yaz memleketimizde onunla tavla oynamak benim için en büyük keyifti.

Onların mirasını sürdürmekte ve onları gururlandırmakta kararlıyım. Gelecekte ne yaparsam yapayım kendimi bu noktada görüyorum. Çünkü ilgi alanları ve alanlar değişebilir ama sahip olmak istediğim Yahudi yaşamı köklerimde güçlü köklere sahip olacak, aynı zamanda yeni gelişmeleri ve zorlukları dört gözle bekleyecek, onları görmezden gelmeyecek, peşlerinden gideceğim. Zorluklara meydan okumak.

Gelecekte kendimizi nerede göreceğimizi tahmin etmek her zaman zordur. Hayat bu kadar öngörülemez ve rastgele olabiliyorken, iş mülakatları bile bu tür sorulara cevap vermenin zorluğunu vurgulamakta zorluk çekiyor, ancak ben kendimi, seviyesi değişse de bir şekilde Yahudi toplumunun içinde görüyorum.

Kuşkusuz, Yahudi cemaat yaşamının ve Yahudi bağlamında genç bir yetişkin olmanın sevmediğim yönleri de var. İstisnasız herkes başkalarını kutulara koymaya çalışır (belki bunu yazarak ben de). Ancak çok genel anlamda konuşmak gerekirse, insanlar bazen doğamız gereği, bazen alışkın olduğumuz için ve belki de bazen kendimizi ve sevdiklerimizi korumak için beklenti ve varsayımlarla düşünmeye ihtiyaç duyarlar. Ama laiklerin isyankârlık ve umursamazlıktan ibaret olduğunu varsayabiliriz veya dindarların gericilik ve dogmadan ibaret olduğunu varsayabiliriz veya gençlerin deneyimsizlik ve anı yaşamaktan ibaret olduğunu varsayabiliriz veya diasporanın kendini kandırmaktan ibaret olduğunu varsayabiliriz veya İsrail'in çatışma ve kaçıştan ibaret olduğunu varsayabiliriz. Örnekler sonsuza kadar devam edebilir, ancak Yahudi dünyası için dileğim bu beklentileri ve varsayımları kırmak ve çeşitli sosyal grupların neler sunabileceklerini göstermelerine izin vermektir.

Gelecek cümle, belki de çok önceden başlamış olan ama 7 Ekim 2023'ten (22 Tishrei 5784) beri şiddetle devam eden dehşetin ardından otobiyografime yaptığım bir eklemedir. Her ne kadar otobiyografimde nefrete ve yıkıma yer vermek istemesem de, tarih boyunca bizlerin çok zorluklara katlandığını ve galip geleceğini sürekli hatırlatıyor bu. Tüm bu olanlar benim barışa, umuda ve idealizme bakış açımı meydan okuyordu. Bir Yahudi bayramının bu kadar acı bir haberle bitmesi hayal edebileceğim bir şey değildi.

Umutsuzluğun içinde umudu bulabilir miyiz? Yıkımın içinde yeniden yaratılışı bulabilir miyiz? İnsanlığı dehşet içinde bulabilir miyiz? Savaşta barışı bulabilir miyiz? Acı çekmekte anmayı bulabilir miyiz? Nefrette diyalog bulabilir miyiz? Gerçeklikte hayalleri bulabilir miyiz? Anlamsızlıkta anlam bulabilir miyiz? Ölümde yaşam bulabilir miyiz? İnsanlarımızı evlerine getirebilecek miyiz?

Muhtemelen bu sorular cevapsız ikilemler olarak kalacaktır. Ama önemliler.

Toplumu yok etmek için değil, toplumu yeniden kurmak için çalışabilen insanların olduğu bir dünya hayal etmeye devam edeceğim. Dünya üzerinde daha iyi bir etki yaratmak için dayanışma içinde bir arada durmalız.

Bazı eleştirilerin ardından, işte benim mini naçizane kılavuzum: Gençlerin harika şeyler başarmasını bekleyin, ancak herkesin bu beklentileri karşılamasını beklemeyin. Gençlere sorumluluk verin ama aynı zamanda eğitim fırsatları da sunun. Kltrnz ve tarihinizi ğrenin. Dünyadan haberdar olun. Çevrenizi gözlemleyin. Gençler dâhil herkesin zamanı ve emeği değerlidir. ğrenme ve farklı düşünme konusunda daima açık fikirli olun. Her Yahudi topluluğunun farklı fırsatları, zorlukları ve ihtiyaçları olabilir ve üniter bir modeli takip etmek her biri için geçerli olmayabilir. Ortak mücadeleler ve ötekileştirilmiş gruplar mevcuttur. Gerçekleri kabul edin ve birisinin toplum çalışmasına sizin kadar bağlı değilse onları yargılamayın. Kendinize ve başkalarına karşı nazik olun. İnsanların tercihlerine ve farklılıklarına saygı gösterin. Birbirinizi destekleyin ve dışlamayın. Yahudi topluluklarını ve genel olarak dünyayı dinleyin ve etkili bir biçimde iletişim kurun. Birbirinize güvenin ve zen gösterin.

Kıssadan hisse, hayat bizi bir yerlere ve insanlara götürür, ancak bu herhangi bir eylem ve bağlılık olmadan gerçekleşmez.

İlk alıntıya dönecek olursak, kendimi adıyorum, bu benim tek taahhdm değil ama çok önemli. İçinde yaşadığım topluma ve dünyaya karşı da bir sorumluluğum var; sadece aldığım desteği geri ödemek için değil, aynı zamanda daha adil ve uyumlu bir dünya görmek için.

Yayınlanan ilk resmi otobiyografimi bitirmeden önce, umarım okuyucuları belirli kavramlar hakkında daha fazla düşünmeye teşvik eden ilginç fikirlerle baş başa bırakmışımdır. Umarım beni zaten tanıyanlara ve adımı hiç duymamış olanlara özgünlük kazandırabilmişimdir. Belki biz de tanışabiliriz! Umarım topluma ve içinde bulunduğum topluluklara bir nebze olsun katkıda bulunabilirim ve bizi farklı kişilikler arasında köprüler kurmaya ve farklı toplulukları anlamaya çalışmaya motive edebilirim.

Devam edecek...